

BOLESTI LJUDI VEZANE ZA ARTROPODE (krpelje)

Krpelji – prenose veliki broj raznih oboljenja i to naročito krpelji šikare ili tvrdi krpelji (*Ixodidae*), koji prenose na čoveka rikecioze kao Q-groznicu, krpeljnu groznicu, tularemiju, od virusnih bolesti krpeljni meningoencefalitis, a mogu izazvati tik paralizu. Kod životinja prenose piroplazmozu.

Uzročnik arbovirus

Krpeljni meningoencefalitis – Prenosilac je krpelj (*Ixodes ricinus*). Virus se u prirodi održava u glodarima i divljim životinjama (srna, jelen, divlja svinja). Krpelj ubodom prenosi uzročnika na čoveka koji je konačni domaćin i nije infektivan. Virus izaziva centralno nervne simptome uključujući aseptični meningitis i encefalitis. Simptomi su slični kao i kod većine febrilnih oboljenja pa ga je na osnovu kliničke slike jako teško dijagnostikovati. Simptomi su glavobolja, pospanost, groznica, povraćanje i bol u vratu. Brzo se razvijaju i drhtanje, mentalna konfuzija, grčevi i koma. Ponekad se javlja i paraliza ekstremiteta. Naročito su ugroženi šumari, lovci, ribolovci, poljoprivrednici i izletnici.

Uzročnik rikecije

Marsejska groznica (Erlihioza) Akutna bolest uzrokovana mikroorganizmom *Erlchia canis*. Prenosi je pseći smeđi krpelj *Rhipicephalus sanguineus*. Bolest se javlja u crevima u obliku malih citoplazmatskih inkluzija u limfocitima i neutrofilima. Klinički simptomi su groznica, visoka temperatura, slabost, bol u mišićima, glavobolja i obično bez osipa. Kod nekih bolesnika nastaju leukopenija, trombocitopenija i bubrežna insuficijencija. Svi oboleli su bili u kontaktu sa krpeljima.

Q-groznica – uzročnik je *Coxiella burneti*, a bolest najčešće prenose krpelji. Uzročnik je pronađen i kod drugih artropoda, kao i kod velikog broja divljih životinja koje mogu prenositi bolest. Izazivač se izlučuje putem sekreta i ekskreta i putem aerosola se može prenositi na druge životinje i ljude. Pored čoveka zaraženi mogu biti i goveda, ovce i koze koje bolest prenose pa je neophodno pasterizovati mleko, sekrete i ekskrete kao i plodove ovojnice spaljivati i na taj način sprečiti širenje zaraze. Mora se kontrolisati i vazduh oko domaćinstava gde je bolest registrovana. Klinički simptomi su groznica, glavobolja, anksioznost i intestinalna pneumonija. Za dijagnostiku je poželjno utvrditi postojanje kontakta obolelih ljudi sa životinjama, odnosno sa njihovim sekretima i ekskretima. Naročito su podložni farmeri i veterinari.

Uzročnik borelia

Lyme-borelioz – Uzročnik je *Borrelia burgdorferi* koju prenosi krpelj *Ixodes ricinus*. Rezervoare bolesti predstavljaju glodari i divlje životinje, mada rezervoar mogu predstavljati i slučajno zaraženi psi. Bolest se ne prenosi putem sekreta i ekskreta već preko hematofagih insekata. Klinički simptomi se ogledaju u kožnim lezijama odnosno hroničnom migrirajućem eritemu koji se javlja posle dugotrajnih nervnih i kardijalnih smetnji

Tularemija

Bolest izaziva *Francisella tularensis*. Bolest je česta kod divljih zečeva i javlja se u varijacijama A i B od kojih tip A opasniji za čoveka. Prenosi se sa životinje na životinju i sa životinja na ljude putem krpelja ili direktnim kontaktom. Ne prenosi se sa čoveka na čoveka. Ugroženi su lovci, mesari, krznar, poljoprivrednici i laboratorijsko osoblje. Uzročnik se može pronaći u lezijama na koži, na krznu ili u fecesu krpelja. Neophodno je krajnje oprezno postupati sa divljači u endemičnim područjima i u laboratoriji. Bolest se razvija tako što se od lokalne lezije veoma brzo razvijaju simptomi slični trbušnom tifusu uz bakteriemiju i atipičnu pneumoniju.

Marko Golinger dr. vet. med.